

RECERCA I DIFUSIÓ DE L'ETNOLOGIA CATALANA
CENTRE DE PROMOCIÓ DE LA CULTURA POPULAR I TRADICIONAL CATALANA

Núm. 37. Abril de 2003

2003, CENTENARI DEL NAIXEMENT DE RAMON VIOLANT I SIMORRA

Ramon Violant i Simorra (Sarrocà de Bellera, 30 de novembre de 1903 - Barcelona, 23 de gener de 1956) ha esdevingut un dels referents històrics de l'etnografia catalana i hispana; enguany es commemora el centenari del seu naixement. Amb aquest motiu s'ha constituït una comissió integrada per diverses institucions que faran activitats per tal de rememorar i valorar la seva figura i acció investigadora. De formació autodidacta, el que era una afecció passà a ser el motiu principal de la seva activitat professional, fins al punt que el 1942 deixà definitivament el seu ofici de sastre per dedicar-se plenament a la recerca etnogràfica, la qual cosa coincidí amb la creació del Museu d'Indústries i Arts Populars (MIAP) a Barcelona, del qual esdevingué conservador i on creà "La Casa Pallaresa", que fou tot un exemple de com fer nova museografia en aquella època. Els seus primers treballs de temàtica folklòrica es remunten a la dècada de 1920, però no fou, de fet, fins als anys trenta quan veritablement s'adonà de la seva veritable vocació i interès per un aspecte molt poc treballat en els estudis folklòrics d'aquells moments a Catalunya i a Espanya: la cultura material. El seu contacte amb treballs de gran envergadura en aquest àmbit, com els duts a

terme per l'arxiduc Lluís Salvador a Mallorca i, especialment, els de Fritz Krüger als Pirineus, foren cabdals per a la definició de les seves futures recerques. L'exemple del professor Krüger, que pertanyia al Seminari de Llengua i Cultura Romàniques d'Hamburg i que treballava des de feina anys la vinculació entre llengua i cultura material en diversos indrets de la península Ibèrica, feu que Violant i Simorra, a diferència d'altres estudiosos del folklore català, comencés a aplicar mètodes diferents en la recerca etnogràfica i folklòrica, com ara el fet de fixar la seva mirada en una àrea concreta –en el seu cas, el Pallars Sobirà– i començar a estudiar, de manera sistemàtica i acurada, diferents aspectes de les formes de vida d'aquest indret específic, la qual cosa donà com a

fruit un seguit de publicacions que, a la fi, deixaren un retrat força fidel de les maneres de viure i de fer de les gens del Pallars: el seu primer treball d'aquesta nova etapa fou *Elaboració del cànem i la llana al Pallars* publicat el 1934 i que donà pas a una sèrie amb el títol de *Monografies pallareses* i a molts d'altres treballs sobre aquesta comarca. Amb la seva incorporació al MIAP en els anys quaranta inicià les seves campanyes anuals de recerca pel Pirineu que, per espai de deu anys, dugué a terme per tal de bastir un fons que, a hores d'ara, és el més important

que hi ha sobre aquesta àrea. A la vegada, inicià obres de més gran envergadura com fou *El Pirineo español. Vida, usos, costumbres, creencias y tradiciones*, publicat el 1949, obra que ha esdevingut un referent en la història de la nostra etnografia. El seu projecte de recerca culminà quan, a partir del 1953, inicià els seus treballs de la que hauria de ser la seva darrera gran recerca i, a la fi, obra: *Etnografía de Reus i la seva comarca. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat*, que es publicà pòstumament entre els anys 1956 i 1959. L'adopció d'un mètode que consistí en el treball de camp amb informants, amb una perspectiva comparativa i funcional, i intentant abastar tots els aspectes de la cultura (organització social i econòmica, cicle vital, cicle festiu, creences, etc.), tot fet amb una gran cura i sistemàtica, reforçada per fotografies, dibuixos, treball museogràfic, conferències, etc., van fer que la seva obra es pugui qualificar de veritable "abans i després" en l'etnografia catalana, la petja de la qual es manté imperible en la nostra etnografia. La seva obra completa començà a ser editada el 1979 per l'Editorial Altafulla, gràcies a la qual es va poder presentar a la societat catalana una visió panoràmica del conjunt de la seva obra i tasca etnogràfiques. Aquesta és una tasca represa actualment per l'editorial Garsineu de Tremp amb la col·lecció Biblioteca Ramon Violant i Simorra.

tentant abastar tots els aspectes de la cultura (organització social i econòmica, cicle vital, cicle festiu, creences, etc.), tot fet amb una gran cura i sistemàtica, reforçada per fotografies, dibuixos, treball museogràfic, conferències, etc., van fer que la seva obra es pugui qualificar de veritable "abans i després" en l'etnografia catalana, la petja de la qual es manté imperible en la nostra etnografia. La seva obra completa començà a ser editada el 1979 per l'Editorial Altafulla, gràcies a la qual es va poder presentar a la societat catalana una visió panoràmica del conjunt de la seva obra i tasca etnogràfiques. Aquesta és una tasca represa actualment per l'editorial Garsineu de Tremp amb la col·lecció Biblioteca Ramon Violant i Simorra.

COMENTARI

Violant no va ser mai un antropòleg. Potser el seu centenari és un bon moment per recordar-ho, perquè durant uns quants anys ens hem entestat a veure en Violant el que no era: un nexa entre les manifestacions més homologables del folklore i l'etnografia de finals del segle XIX i la primera meitat del XX (Cels Gomis, l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya...) i l'antropologia acadèmica. Encara més, de vegades hem volgut veure en Violant una mena de redemptor de les inconfessables claudicacions científiques del folklore català. Violant va voler ser un folklorista i, per aquelles coses de la vida, perquè Fritz Krüger i els seus col·legues voltaven pel Pirineu i perquè tenia una gran capacitat d'observació i era minuciós de mena, va esdevenir etnògraf (especialment de la vida material i del Pallars), fet reforçat per la seva posterior dedicació al museu. Amb perspectiva històrica, podem dir que Violant es va equivocar quan es va apartar de l'àmbit delimitat per les coordenades de la cultura material, el Pirineu i l'etnografia. Ara nosaltres no fariem cap favor a la seva memòria si requèiem en aquest error i no el recordàvem especialment per la part més original i duradora de la seva obra i sense les hipoteques que li hem carregat en el passat.

Llorenç Prats i Canals
Universitat de Barcelona

ENCONTRES

Països Catalans

Curs Identitat, racisme i violència: l'anàlisi de les relacions interètniques a l'escola i en la societat

Lloc: Centre d'Estudis i Recursos Culturals (Barcelona).
Dates: fins al 30 d'abril de 2003.
Informació: CERC. Pati Maning. C/ de Montalegre, 7, Barcelona/ Institut Català d'Antropologia. Tel. 933 212 259. A/e: icaantropologia@lycos.es

V Col·loqui Europeu d'Etnofarmacologia

Lloc: València.
Dates: 8-10 de maig de 2003.
Informació: Institut d'Història de la Ciència i Documentació. Universitat de València. Carrer Blasco Ibáñez, 15. 46010 València. A/e: etnofarmacologia@uv.es; http://ethnopharma.com

Congrés Els Paisatges de la Vinya

Lloc: Manresa.
Dates: 24-26 d'octubre de 2003.
Organització: Centre d'Estudis del Bages i Consell Regulador de la Denominació d'Origen Pla de Bages. Informació: Congrés Els Paisatges de la Vinya. Centre d'Estudis del Bages, via Sant Ignasi, 40, 08240 Manresa. Tel. 938 736 525, ceb@manresa.vilaweb.com
Àmbits de treball: *Vinya, paisatge i territori; Vinya, costums i tradicions; Vinya i medi ambient al segle XXI.*
http://personales.com/espana/barcelona/cebages/paisatges.htm

Espanya

V Jornadas de Antropología UCAM: El Agua: Usos, Símbolos y Valores

Lloc: Múrcia.
Dates: 26-28 de juny de 2003.
Organitza: Area de Antropología Social y Cultural UCAM (Múrcia).
Informació: José Antonio Corales. Departamento de Antropología UCAM.
Campus de Los Jerónimos s/n. 30107-Guadalupe (Múrcia). Tel. 968278897.
A/e: antropologia@ucam.edu
Programa: 1. Els conflictes de l'aigua en el sud-est espanyol. 2. Polítiques hidràuliques i impacte social. 3. L'aigua com a font de creació artística. 4. Història de l'aigua. 5. Els grups gestors de recursos hídrics. 6. Teoria general.

Europa

Social Science beyond Bourdieu

Lloc: University of East London. London (UK).
Dates: 19-20 de juny de 2003.
Informació: Prof. Derek Robbins (School of Social Sciences, University of East) London, Longbridge Road, Dagenham, Essex. RM8 2AS. Fax: 020-8223 2916. A/e: d.m.robbins@uel.ac.uk.

Eighth RAI Festival of Ethnographic Film (Tema especial: Islamic Worlds)

Lloc: University of Durham (UK).
Dates: 4-6 de juliol de 2003.
Informació: film@therai.org.uk

XV Congress of International Union of Anthropological and Ethnological Sciences

Lloc: Florència (Itàlia).
Dates: 5-12 de juliol de 2003.
Tema: "Interacció Humanitat/Natura: passat, present i futur."
Informació i secretaria del congrés: Prof. B. Chiarelli. Institute of Anthropology. Università di Firenze. Via del Proconsolo 12. 50121 Firenze, Italia. Tel. +39.055.2398065. Fax: +39.055.28 3358. A/e: secretariat@icaes-florence2003.com; www.icaes-florence2003.com; antropos@unifi.it; http://www.studioscaramuzzi.com/icaes2003/

International Council on Archives

Lloc: Viena.
Dates: 23-27 d'agost de 2004.
Informació: Evelyn Wareham (responsable del programa). International Council on Archives 60 rue des Francs Bourgeois. F-75003 París. Tel. +33 (0)1 40 276 137, wareham@ica.org.

Amèrica

American Anthropological Association 102th Annual Meeting

Lloc: Chicago Hilton and Towers. Chicago, IL (EUA).
Dates: 19-23 de novembre de 2003. http://www.aaanet.org/mtgs/mtgs.htm.

Informació: Museu de la Pesca. Moll Pesquer, s/n, Palamós. Tel. 972 601 233. A/e: museudelapesca@palamos.org.

Sabadell Ciutat: 125 Anys

Lloc: Museu d'Història de Sabadell. C/ de Sant Antoni, 13.
Dates: Gener-abril de 2003.
Informació: Museu d'Història de Sabadell. Tel. 937 278 555, mhs@ajsabadell.es

Els Gitanos Polonesos

Lloc: Museu Etnològic. Pg. de Santa Madrona, s/n, Parc de Montjuïc, Barcelona.
Dates: Fins al 30 d'abril de 2003.
Informació: de Barcelona. Tel. 934 246 402. A/e: museuetnologic@mail.bcn.es.

Els Sentits del Vi

Lloc: Barcelona (Palau Robert).
Dates: Fins al 30 de juny de 2003.
Informació: Palau Robert. Passeig de Gràcia, 107, Barcelona. Tel. 932 384 000.

Japó: Tradició i Futur

Lloc: Museu Etnològic de Barcelona.
Dates: 26 de febrer-31 d'agost de 2003.
Informació: de Barcelona. Pg. de Santa Madrona, s/n. Parc de Montjuïc, Barcelona. Tel. 934 246 402. A/e: museuetnologic@mail.bcn.es.

PREMIS I AJUTS

Ajuts a la recerca històrica. Ministeri de Cultura. Govern d'Andorra

Termini de presentació: 25 de juny de 2003.
Informació: , Ministeri de Cultura. Tel. 00-376-861889, ahncultura.gov@andorra.ad.

VI Premi Romà Planas i Miró de memòria popular

Objecte: textos memorialístics (autobiografia, memòries...) ja sigui en format escrit o en àudio o vídeo.
Termini: 15 d'agost de 2003.
Informació: Arxiu de la Memòria Popular. C/ d'Anselm Clavé, 44, 1r. 08430 La Roca del Vallès. Tel. 938 422 455. Apartat de Correus núm. 150.

XIV Premi Josep Lladonosa d'història local

Objecte: estudis d'història local de l'àmbit de les terres de llengua catalana.
Termini de presentació: 31 d'agost de 2003.
Informació: Ajuntament d'Alguaire. Tel. 973 756 006.

VII Premi Aires de la Conca

Objecte: estudis sobre qualsevol aspecte referit a la comarca de la Conca de Barberà.
Termini de presentació: 30 de setembre de 2003.
Informació: Arxiu Històric Comarcal de Montblanc. Raval de Santa Anna, 12, 43400 Montblanc. Tel. 977 860 492.

EXPOSICIONS

La Pervivència del Mar

Lloc: Museu de la Pesca (Palamós).
Dates: 7 de març-27 d'abril de 2003.

BREUS

* L'antropòleg F. Xavier Medina de l'Institut Europeu de la Mediterrània ha rebut el Premi Andrés de Irujo, concedit per la Presidència del Govern basc, en la seva edició

de 2002, com a reconeixement pel seu treball *Vascos en Barcelona. Etnicidad y migración vasca hacia Cataluña en el siglo XX*, reelaboració de la seva tesi doctoral sobre aquest mateix tema. L'obra serà publicada prou properament pel Govern basc.

- * El dia 27 de novembre de 2002 es presenta a l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEM) l'Observatori d'Ètica Intercultural (OEI) – Universitat de Barcelona – i a la presentació del llibre *Per una ètica intercultural*, acte en el qual van participar Norbert Bilbeny, editor de l'esmentada obra i director de l'OEI; Salah Jamal, escriptor; M. Àngels Roque, directora de l'Àrea d'Estudis de Cultures Mediterrànies de l'IEM i Jordi Sánchez, director de la Fundació Jaume Bofill.
- * El Museu de Gavà (Baix Llobregat) acollí els dies 28 i 29 de novembre de 2002 les III Jornades d'Estudi del Patrimoni del Baix Llobregat, les quals aquest any han tingut com a eix el tema "Comunicar el patrimoni". Les Jornades van voler posar en contacte totes aquelles persones relacionades amb la gestió, la recerca, la conservació i la difusió del patrimoni.
- * El 28 de novembre de 2002 s'inaugurà al Museu Etnològic de Barcelona l'exposició "Els Gitanos Polonesos", dins de l'any de Polònia a Espanya, inauguració que anà acompanyada per la conferència del doctor Adam Bartosz sobre "Gitanos a Polònia. El procés de creació de la identitat nacional".
- * La Fundació Jaume Bofill organitzà a Reus, el 29 de novembre de 2002, una trobada al llarg de tot un dia sobre el tema Escola, Família i Entorn en els Processos de Socialització dels Joves d'Origen Immigrant, jornada que tingué com a objectiu presentar experiències i recerques diverses que s'han

duat a terme en els últims anys a Catalunya. Les Jornades cercaren presentar, a més, i a través de diverses taules rodones, els eixos d'identificació dels joves d'origen immigrant i, en segon terme, parlar sobre l'escolarització dels fills/filles de famílies immigrants. La trobada va permetre, a la vegada, recordar les diferents recerques que la Fundació Jaume Bofill ha patrocinat en els darrers anys sobre aquestes problemàtiques com, per exemple, "El miratge intercultural. L'escola de Catalunya davant la diversitat cultural" l'autor de la qual és Jordi Garreta (Universitat de Lleida) o "Les migracions humanes" duta a terme per Pere Roig (coord.).

* El dissabte 30 de novembre va tenir lloc a Torroja del Priorat una jornada d'estudi que s'emmarca en la recerca IPEC "Petjades sobre el coster: arquitectura popular per a l'ús i l'aprofitament de l'entorn al Priorat", duta a terme pel centre reusenc Carrutxa en els anys 2001 i 2002 – dedicada a Arquitectura Rural i Vida Quotidiana al Priorat. A la Jornada, organitzada per Carrutxa, es presentaren diverses comunicacions com: Roger Pascual i Joan Vaqué: "Arquitectura rural als termes de la Vilella Baixa i la Figuera"; Josep M. Beltran: "Construccions de pedra seca al Masroig"; Jaume Sans: "Construccions en pedra seca al Priorat d'Escaladei"; Montsant Fonts i Salvador Palomar: "Arquitectura popular a la vall d'Uldemolins i la Serra de la Llena"; Montserrat Flores i Aleix González: "Molins hidràulics en el curs alt dels rius de Montsant i Siurana"; Anna Figueras: "Els cellers al Priorat: arquitectura, espai i funció"; Montserrat Solà: "Les ermites: edificis, creences i territoris"; Enriqueta Muntané: "Patrimoni arquitectònic i turisme rural".

* El Museu Etnològic de Barcelona, en el

marc de l'exposició "Les Veus dels Sants" organitzà el dia 16 de gener de 2003 una taula rodona sobre "Iconografia, art i vida quotidiana a les comunitats hispanes dels EUA" amb la participació de Jim Jacob (Universitat de Nou Mèxic, EUA), Francesc Miralpeix (Universitat de Girona) i Katherine Slusher, comissària de la mostra "Cors i Camins".

* El 25 de gener de 2003 es presentà a la Casa de Cultura de les Borges Blanques el Centre d'Estudis de les Garrigues, el qual té com a objectiu estudiar i fomentar el coneixement i la protecció del patrimoni cultural i històric de la comarca, en qualsevol dels aspectes que el formen.

* Entre els mesos de febrer i març de 2003 es van fer a la Universitat Rovira i Virgili, organitzades per la seva Facultat de Lletres –Arxiu de Folklore–, les V Jornades d'Estudi del Folklore, que en aquesta edició estigueren dedicades a "El folklore en la literatura catalana" i que comptaren amb la participació de Pep Coll ("Mites del Pirineu"), Salvador Rebés ("Folklore i poesia en Palmira Jaquetti"), J. M. Pujol ("El debat de madona Tecla, bella tarragonina: Anselm Turmeda, rondallista"), Maria Conca ("L'ús dels proverbis en el discurs literari"), Joan Borja ("La ruta de les llegendes: un viatge ludicodidàctic a l'imaginari popular"), Joaquim Mallafré ("Parèmies transversals") i Carme Oriol ("Narrar la tradició").

* "La immigració a la Barcelona del segle XX" és el títol del curs que l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona va iniciar el 19 de febrer i que finalitzarà el 4 de juny de 2003 organitzat amb la direcció de Joan Roca i Àlbert. El curs es va dividir en tres parts: 1. Aspectes demogràfics i assentament dels immigrants i els seus efectes sobre l'expansió física del conglomerat urbà; 2. Anàlisi de l'experiència de diferents grups d'immigrants; 3. Institucions i reptes d'una immigració cada vegada més diversificada. En darrer terme, el curs plantejà la necessitat de dur a terme una reflexió sobre les perspectives d'estudi del tema. Per a més informació:

* L'Institut Català de Cooperació Iberoamericana organitzà entre els dies 11 de març i 11 d'abril de 2003 a la seu de Barcelona i en col·laboració amb el Taller de Estudios e Investigaciones Andino-Amazónicas i l'Agrupament de Recerca d'Àfrica de la Universitat de Barcelona, el curs Dinàmiques interculturals: passat i present d'Amèrica Llatina i de l'Àfrica Negra.

* El Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya organitzà els mesos de març i abril de 2003 el curs Rondallística: de la narració oral a la literatura escrita, per fer conèixer les possibilitats, en tots els ordres, del patrimoni literari de transmissió oral. Per a més informació sobre aquest curs: Tel. 93 319 7675, cobdc@cobdc.org

* El Consell Generau d'Aran organitzà fins al 27 de febrer de 2003 a la Sala de l'Ajuntament d'Arties (Val d'Aran) l'exposició "Bruisheria, Objectes Estonants e Fantàstiques Creatures", que aplegà un ampli ventall d'objectes d'aquesta matèria del nord d'Itàlia, els Balcans i Espanya. Per a més informació sobre aquesta exposició: Consell Generau d'Aran. Tel. 973 641 815. A/e: consell@aran.ddl.net.

REVISTA D'ETNOLOGIA DE CATALUNYA

Abril de 2003

SUMARI

Volum 22

Presentació: "El turisme com a imaginari cultural". Oriol Pi-Sunyer (Universitat de Massachusetts, Amherst, EUA).

DOSSIER: Turisme i Antropologia

Presentació. Llorenç Prats (Universitat de Barcelona) (coord.)

- * "Etnografia, fronteres culturals i viatge." Alessandro Simonicca (Antropologia Culturale, Universitat dels Estudis de Roma La Sapienza)
- * "Viatges abalisats i aventures garantides." Franck Michel (Centre de Recherche sur le Voyage, Estrasburg, França).
- * "Jugant a ser amfitrions: trobades i impactes en el sistema turístic." Agustín Santana (Laboratori d'Antropologia Social-Universitat de La Laguna).
- * "El turisme a muntanya: de la mentalitat a la racionalitat. El cas del Pallars Sobirà." Sole Jiménez Setó (Escola Universitària de Turisme dels Pirineus)
- * "El desenvolupament i els impactes del turisme a l'illa d'El Hierro: Un desenvolupament turístic sostenible?" Beatriz Martín de la Rosa (Departament de Prehistòria, Història Antiga i Antropologia, Universitat de La Laguna)
- * "Quins turistes per al turisme cultural? Anàlisi d'oferta turística generada per un esdeveniment cultural en el sud de Portugal." Elsa Peralta (Institut Superior de Ciències Socials i Polítiques – Universitat Tècnica de Lisboa).

Miscel·lània

- * Per a una lectura sobre l'antropologia social dels pobles del Mediterrani. Isabel González Turmo (Universitat de Sevilla)
- * Balada i gènere. Gianni Ginesi.
- * El pessebrisme a Catalunya: punts forts i debilitats. Jordi Montlló Bolart (Col·lectiu El Bou i la Mula).

Inventari del patrimoni etnològic de Catalunya

- * Presentació de l'*Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya en el marc del IX Congrés d'Antropologia de l'Estat espanyol* (Barcelona, 5 de setembre de 2002)
- * La recerca etnològica en el marc de l'*Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya*. Jesús Contreras (Universitat de Barcelona)
- * Sobre la col·lecció *Temas d'Etnologia de Catalunya*. Joan Prat i Carós (Universitat Rovira i Virgili)
- * Jornada de Patrimoni Etnològic de les Garrigues: "Territori i paisatge: la pedra com a recurs" (Les Borges Blanques, 23 de novembre de 2002)

Recerques, Museografia, Crònica d'activitats, Associacions., Bibliografia.

NOTÍCIES
BIBLIOGRÀFIQUES

- * El 20 de novembre de 2002 es presentà al CCCB el llibre de Joan Mayans i Planells *Género Chat: O cómo la etnografía puso un pie en el ciberespacio*, obra editada per l'Editorial Gedisa, presentació que comptà amb la participació de Manuel Delgado (UB), Francisco de la Torre (Fundació EPSON) i l'autor. Tots tres van posar l'accent en la importància d'aquesta obra atesa l'actualitat del tema a causa del continuat canvi tecnològic i la importància que tot el que es relaciona amb l'anomenada "cultura digital" té a hores d'ara.
- * A la seu del Palau Robert de Barcelona es presentà el 20 de novembre de 2002 l'obra *Calendari tradicional de les comarques de Lleida*, l'autor de la qual és Joan Bellmunt i Figueras i que ha estat editada per Pagès Editors.
- * El 12 de desembre de 2002 es presentà al Museu Marítim de Barcelona el primer volum de la col·lecció Patrimoni Marítim que impulsa aquesta institució en col·laboració amb Angle Editorial; aquest primer volum és dedicat a *Vapors*, els autors del qual són Antoni Sella i Martín Rodrigo.
- * El 14 de desembre de 2002 es presentà al Museu Etnològic del Montseny el llibre *Torderades i eixuts. Els usos tradicionals de l'aigua al Montseny* de la col·lecció Temes d'Etnologia de Catalunya que edita el Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana com un dels resultats de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya.
- * La revista *Àrnica* en el seu número 55 de desembre de 2002, inclou els *Fulls del Consell* (núm. 26), els quals estan dedicats a "La medicina tradicional al Pallars" amb un treball que signa Antoni Agelet i Subirada, expert en etnobotànica, treball que inclou una àmplia bibliografia sobre el tema, amb comentaris sobre diverses obres importants en aquest àmbit d'estudi.
- * El 9 de gener de 2003 Andorra la Vella acollí la presentació de l'obra de Dolores Comas d'Argemir *Andorra, una economia de frontera* (Lleida: Pagès Editors, 2002), obra que descriu els canvis socials i econòmics que s'han produït en el transcurs del segle XX, que han estat d'una magnitud considerable i força diferents als d'altres indrets dels Pirineus. L'autora s'endinsa en la lògica interna del país i de la seva economia transfronterera; relata els principals episodis i components de la història recent d'Andorra, entre d'altres: l'impacte de les obres d'electrificació, el contraban, el desenvolupament del comerç i dels establiments turístics, els canvis en els estils de vida, etc. El llibre combina tant l'anàlisi interpretativa com el testimoni directe i l'òptica subjectiva dels andorrans i residents que han estat implicats en aquests processos.
- * El 19 de febrer de 2003 es presentà a l'Espai Mallorca de Barcelona l'obra *El folklore i l'etnografia a les Balears (segles XIX i XX)* d'Andreu Ramis, editat per Documenta Balear. L'acte comptà amb la participació de Joan Bestard (Universitat de Barcelona) i de Dolores Llopart (Museu d'Història de la Ciutat - Barcelona).
- * Ha estat editat el discurs d'ingrés en la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barce-

lona del pare Josep Massot i Muntaner amb el títol *Els viatges folklòrics de Marià Aguiló*, en el qual presenta els diversos viatges i sojorns de l'estudiós català a la recerca de cançons i altres elements de temàtica folklòrica.

- * La Biblioteca Joan Amades de Tradicions Populars (BTP) que edita l'Editorial El Mèdol ha publicat noves edicions d'aquest significatiu conjunt de llibres fets per Joan Amades en la dècada de 1930; les novetats són: *Justícia Popular* (Introducció de Josep Cruanyes Tor, BTP 14); *Guia llegendària de Barcelona. La Ribera* (Introducció de Ramona Violant, BTP 15); *Bruixes i bruixots* (Introducció de Joan Carnicer, BTP 16); *Els monarques catalans a la tradició* (Introducció de Xavier Barbé, BTP 17) i *Heràldica i toponímia. Orígens populars de Catalunya* (Introducció d'Albert Rumbo, BTP 18).
- * Maria-Àngels Roque, directora d'estudis de l'Institut Europeu de la Mediterrània, ha dirigit l'obra col·lectiva *La sociedad civil en Marruecos. La emergencia de nuevos actores* que ha estat publicada per l'Editorial Icaria, treball que vol contribuir a aportar un més gran coneixement sobre els processos de canvi que inclouen l'emergència de nous actors, de tot tipus i ordre, en la societat marroquina.

AVENÇ DE REVISTES

- Historia, Antropología y Fuentes Orales.** Núm. 28
Escenarios migratorios
Atravesando el Atlántico: Españolas en São Paulo. *Maria Antonieta Antonacci*
Migración e identidad multirracal. *Elaine Bauer y Paul Thompson*
Destruir la memoria: El trato a los emigrantes en la isla de Ellis, Nueva York. *Kate Moore y Diana Pardue*
Vivencias de la emigración en Escandinavia. *Hanna Snellman*
La domesticación del mestizaje en México: Del toro al guajolote (pavo). *Frédéric Saumade*
Docencia y selección de proyectos
La historia oral en la Universidad de Malmö. *Lars Berggren y Mats Greiff*
Somos historia. Historia oral en Dinamarca. *Kirsten Folke Harris y Ditte Scharnberg*
La identidad de los ferroviarios de RENFE (1941-2001) a través de las fuentes orales. *Pilar Díaz, Pilar Domínguez, Pilar Folguera y José Mª Gago*
Historia oral: una brújula para los desafíos de la historia. *Marieta de Moraes Ferreira.*
La entrevista-VII
El participante invisible. El papel del transcriptor. *Shannon Page*
Pietermaritzburg 2002
XII Conferencia Internacional de Historia Oral: Conclusiones. *Mercedes Vilanova, Don Ritchie*

BIBLIOGRAFIA

BANTULÀ, J. i J. M. MORA. *Juegos multiculturales*. Barcelona: Paidotribo, 2002.

BELLMUNT i FIGUERAS, J. *Calendari tradicional de les comarques de Lleida*. Lleida: Pagès Editors, 2002.

BISBAL, M. A.; M. T. MIRET; C. MONCUNILL. *Els goigs a la comarca de l'Anoia*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 2002.

COMAS D'ARGEMIR, D. *Andorra, una economia de frontera*. Lleida: Pagès Editors, 2002.

DEL PINO, F. (coord.). *Demonio, religión y sociedad entre España y América*. Madrid: CSIC, 2002.

DURAN, D. *Aspectes materials i lingüístics de la cultura dels pescadors d'Artà*. Ajuntament d'Artà, 2002.

ENRICH i MAYORAL, A.; M. F. ENRICH i MURT M. PUIG i GUBER. *Diccionari de l'ofici de traginer. Cavalls i guarniments*. Barcelona: TERMCAT, 2002.

FONTANET, J.J. *Art de conrò*. El Gall Editor, 2002. [Edició a cura d'Andreu Ramis].

GARCIA PETOT, Ll. *Diccionari d'arqueologia*. Barcelona: TERMCAT, 2002.

GÜNZBERG, J. *Vida quotidiana a la ciutat de Barcelona durant la Pesta Negra (1348)*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 2002. [col. Episodis de la Història].

MASSOT i MUNTANER, J. *Els viatges folklòrics de Marià Aguiló*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, 2002.

MAYANS i PLANELLS, J. *Género Chat: O cómo la etnografía puso un pie en el ciberespacio*. Barcelona: Gedisa, 2002.

MENCHON, J. i E. ROCA. *El Ball de Serrallonga de Tarragona. Quinze anys de parlaments (1987-2001)*. Tarragona: El Mèdol, 2002.

NICOLAU, M. *Escrits d'un pagès*. Palma: Edicions Documenta Balear, 2002. [Col. Menjaments, 41].

PLA, I. *Les puntes al coixí a Catalunya: ahir i avui*. Barcelona: Taller Editorial Mateu, 2002 (2a edició).

RAMIS, A. *El folklore i l'etnografia a les Balears (segles XIX i XX)*. Edicions Documenta Balear [Col·lecció "Quaderns d'Història Contemporània de les Balears, núm. 38], 2002.

RAMIS, A. *Cultura popular i nacionalisme*. Palma: Perifèrics, 2002 (Col. La Qüestió Nacional, Assaig, núm. 4).

ROQUE, M. A. (dir.). *La sociedad civil en Marruecos. La emergencia de nuevos actores*. Barcelona: Icaria & Antrazyt · IEMed, 2002.

RUMBO, A i I. SOCA. *L'imaginari popular en la llegenda del rescat de les cent donzelles*. Tarragona: El Mèdol, 2002. [Col. L'Agulla]

SELLA, A. i M. RODRIGO. *Vapors*. Barcelona: Museu Marítim i Angle Ed., 2002 [Col. Patrimoni Marítim, núm. 1].

SUBIRANA, Ll. *La sardana. Impressions i vivències. Selecció de textos*. Tarragona: El Mèdol, 2002. [Col. Fòrum].

WALDREN, J. *Mallorquins, estrangers i forasters*. Palma: Ed. Moll, 2002. [Col. Tomir, 47].

NOVETATS
DISCOGRÀFIQUES

Folk mediterrani. Illes Balears. Diversos intèrprets. Edita: Produccions Blau. (Inclou treballs de: Biel Majoral, Joana Pons, Al-Ma-yurca, Nou Romancer...).